

Overview of developing psychological counseling competence for pedagogical students

Tran Thi Bich Diep

Email: ttbdiep@daihocthudo.edu.vn
DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12411002>

Hanoi Metropolitan University
No.6 Vinh Phuc street, Ba Dinh district,
Hanoi, Vietnam

Received: 26/7/2024
Revised: 08/8/2024
Accepted: 15/10/2024
Published: 25/10/2024

Abstract: School counseling plays a significant role for not only students but also their families, schools, and society in the educational process. In Vietnam, dedicated school psychologists is not yet mandatory for every school, psychological counseling competence has become essential for teachers. From the perspective of teachers' training institutions, the training and development of awareness, attitudes, skills, and counseling competencies for pedagogical students are increasingly emphasized. A review of both domestic and international research indicates that while there has been considerable research on school psychological counseling - such as studies on students' counseling needs and teachers' counseling competencies. However, there is no published work in Vietnam specifically on the counseling competencies of pedagogical students. Documents and research on outcome standards and evaluation criteria for pedagogical students also address their counseling competencies.

Keywords: School counseling, psychological counseling, psychological counseling competence, competence development, pedagogical students.

Tổng quan nghiên cứu về phát triển năng lực tư vấn tâm lý của sinh viên Sư phạm

Trần Thị Bích Diệp

Email: ttbdiep@daihocthudo.edu.vn
DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12411002>

Trường Đại học Thủ Đô Hà Nội
Số 6 phố Vinh Phúc, quận Ba Đình,
Hà Nội, Việt Nam

Nhận bài: 26/7/2024
Chỉnh sửa xong: 08/8/2024
Chấp nhận đăng: 15/10/2024
Xuất bản: 25/10/2024

Tóm tắt: Công tác tư vấn học đường mang nhiều ý nghĩa và vai trò quan trọng không chỉ đối với bản thân học sinh mà còn đối với gia đình, nhà trường và xã hội trong quá trình giáo dục. Ở Việt Nam, trong bối cảnh đội ngũ cán bộ, giáo viên chuyên trách về tâm lý học trường học chưa trở thành yêu cầu bắt buộc trong mỗi nhà trường thì năng lực tư vấn tâm lý trở nên cần thiết đối với đội ngũ giáo viên. Từ góc độ các trường Sư phạm, vấn đề đào tạo và phát triển nhận thức, thái độ, kĩ năng, năng lực tư vấn tâm lý ở sinh viên sư phạm cũng đã và đang được quan tâm chú trọng. Tổng hợp các nghiên cứu trong nước và quốc tế cho thấy lĩnh vực tư vấn tâm lý học đường như nghiên cứu về nhu cầu tư vấn tâm lý của học sinh, nghiên cứu về năng lực tư vấn tâm lý của giáo viên đã được nhiều tác giả quan tâm nghiên cứu. Tuy chưa có công trình trong nước được công bố nghiên cứu về năng lực tư vấn tâm lý của sinh viên Sư phạm song nhiều tài liệu và công trình nghiên cứu về chuẩn đầu ra và các tiêu chí đánh giá sinh viên Sư phạm cũng có đề cập đến năng lực tư vấn tâm lý của sinh viên Sư phạm.

Từ khóa: Tư vấn học đường, tư vấn tâm lý, năng lực tư vấn tâm lý, phát triển năng lực, sinh viên Sư phạm.

1. Đặt vấn đề

Tư vấn tâm lý cho học sinh là: "Sự hỗ trợ tâm lý, giúp học sinh nâng cao hiểu biết về bản thân, hoàn cảnh gia đình, mối quan hệ xã hội, từ đó tăng cảm xúc tích cực, tự đưa ra quyết định trong tình huống khó khăn học sinh gặp phải khi đang học tại nhà trường" [1]. Nhu cầu được tư vấn tâm lý của học sinh được khẳng định ở mức cao theo kết quả nghiên cứu

của các tác giả Phạm Thanh Bình (2015), Nguyễn Văn Hồng (2015), Phạm Văn Tư (2010) [2], [3], [4]. Giáo viên có nhiệm vụ tư vấn, hỗ trợ tâm lý cho học sinh, giúp các em phát triển lành mạnh, hướng tới xây dựng "Trường học hạnh phúc - Giáo viên hạnh phúc - Học sinh hạnh phúc". Điều này được khẳng định qua Thông tư 20/2023/TT-BGDĐT hướng dẫn về vị trí việc làm trong các cơ sở giáo dục đã quy

định một trong những nhiệm vụ của giáo viên phổ thông là phối hợp với cha mẹ học sinh và các lực lượng xã hội trong giáo dục học sinh, thực hiện công tác tư vấn tư vấn tâm lý, hướng nghiệp, khởi nghiệp cho học sinh,...[5].

Ở nước ta, công tác tư vấn tâm lý cho học sinh phổ thông đã được ngành Giáo dục quan tâm từ nhiều năm qua, thể hiện qua các văn bản, chỉ thị, công văn của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Đến nay, công tác tư vấn tâm lý cho học sinh đã được thực hiện ở nhiều trường học với các hình thức khác nhau, giúp học sinh giải quyết khó khăn, vướng mắc, giải tỏa căng thẳng tâm lý, cảm xúc. Tuy nhiên, việc cung cấp tư vấn tâm lý cho học sinh tại các trường học vẫn còn khá hạn chế. Đa số các trường học chỉ tập trung vào việc giảng dạy kiến thức chuyên môn và vấn đề tâm lý chưa được đặt lên hàng đầu. Một số trường học đã triển khai một số dự án về tư vấn tâm lý song các chương trình này chưa được triển khai rộng rãi và chưa được đánh giá hiệu quả. Ngoài ra, không có đủ đội ngũ chuyên viên tâm lý có thể thực hiện việc tư vấn tâm lý học sinh tại các trường học. Vì vậy, chúng ta cần chú ý đến việc phát triển năng lực tư vấn tâm lý đối với đội ngũ cán bộ làm công tác tư vấn tâm lý trong các trường phổ thông để công tác tư vấn tâm lý trở nên hiệu quả hơn, đó chính là đội ngũ giáo viên. Thực tế cho thấy, giáo viên chính là những người có điều kiện gần gũi, thấu hiểu học sinh về mọi mặt, kể cả những khó khăn tâm lý các em gặp phải trong cuộc sống và trong quá trình học tập ở trường. Đối với bản thân mỗi giáo viên, năng lực tư vấn tâm lý học sinh trở nên rất quan trọng, nhất là trong điều kiện đội ngũ cán bộ, giáo viên chuyên trách công tác tâm lý học đường chưa trở thành yêu cầu bắt buộc trong mỗi trường học. Vì vậy, việc tìm hiểu thực trạng khó khăn tâm lý của học sinh hiện nay, nhu cầu tư vấn tâm lý cũng như hoạt động tư vấn tâm lý cho học sinh của giáo viên thông qua các nghiên cứu của các quốc gia trên thế giới cũng như tại Việt Nam để có một cái nhìn tổng quát, qua đó góp phần thúc đẩy công tác đào tạo và bồi dưỡng giáo viên, nâng cao chất lượng và hiệu quả dạy học là điều cấp thiết.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu tài liệu

Việc tìm kiếm tài liệu được thực hiện thông qua các công cụ tìm kiếm học thuật uy tín như Google Scholar, ResearchGate, JSTOR. Các từ khóa được sử dụng bao gồm: “Psychological counseling

competence”, “Psychological counseling skills for teachers”, “School counseling”, “Development psychological counseling competence”, “Năng lực tư vấn học đường”, “Năng lực tham vấn tâm lý”, “Sinh viên sư phạm”, “Phát triển năng lực”. Các tài liệu thu thập được sẽ được đánh giá dựa trên các tiêu chí sau:

Loại tài liệu: Sách, bài báo, luận án...

Loại hình nghiên cứu: Nghiên cứu lý luận, nghiên cứu thực trạng...

Thời gian xuất bản: Từ năm 2000 - 2024.

2.2. Kết quả nghiên cứu

2.2.1. Nghiên cứu về nhu cầu tư vấn tâm lý của học sinh

Trong nghiên cứu của Megan Barrell (2009) tại Mỹ về nhu cầu tư vấn tâm lý của học sinh từ lớp 6 đến lớp 8 ở một trường trung học cơ sở tại vùng nông thôn miền Tây New York và vai trò của các nhân viên nhà trường (như nhà tư vấn, giáo viên và nhà quản lý giáo dục) trong việc đáp ứng những nhu cầu này, kết quả cho thấy các nhu cầu hàng đầu chủ yếu liên quan đến cá nhân, xã hội và cảm xúc. Nhu cầu hàng đầu ở mỗi cấp lớp là học tập và có những đề xuất về vai trò của nhà tư vấn/tham vấn tâm lý trong việc đáp ứng các nhu cầu này [6].

Các nghiên cứu ở Ấn Độ đều xác nhận mối liên hệ giữa nhu cầu tư vấn tâm lý và kết quả học tập của học sinh. Tư vấn tâm lý và các biện pháp can thiệp thích hợp là cần thiết và có ý nghĩa quan trọng đối với học sinh. Nghiên cứu cũng kết luận rằng, các chương trình hướng dẫn và tư vấn học đường hiệu quả sẽ hỗ trợ sự thành công của học sinh và nhà trường. Những chương trình tư vấn phù hợp sẽ có tác động tích cực đến thành tích học tập của học sinh và nhiều vấn đề liên quan khác như: Lựa chọn khóa học, trường đại học và kế hoạch nghề nghiệp của học sinh; đảm bảo môi trường học đường bằng cách cải thiện hành vi trong lớp học, giảm thiểu các vấn đề tiêu cực, và xây dựng một môi trường học tập thân thiện, an toàn [7], [8].

Việc xác định nhu cầu tư vấn tâm lý của học sinh trong nhà trường nhằm nhấn mạnh tầm quan trọng của nhiệm vụ tư vấn và năng lực tư vấn tâm lý của giáo viên cũng như sinh viên sư phạm. Điều này giúp đội ngũ giáo viên và sinh viên sư phạm nắm rõ những nội dung cần tư vấn cho học sinh của mình. Khi rà soát các công trình nghiên cứu trong nước, chúng tôi đã thu thập được một số nghiên cứu đã công bố liên quan đến nhu cầu tư vấn tâm lý của học sinh.

Có thể đưa ra dẫn chứng về các nghiên cứu liên quan đến khó khăn tâm lý của học sinh. Một nghiên cứu trên 340 học sinh trung học phổ thông tại Hà Nội do nhóm tác giả Trần Văn Công và cộng sự thực hiện vào năm 2019 cho thấy, các vấn đề mà học sinh trung học phổ thông mong muốn được tư vấn nhất là định hướng nghề nghiệp, phương pháp học tập và các vấn đề về cảm xúc [9]. Tiếp theo là những vấn đề trong mối quan hệ với gia đình, bạn bè và giáo viên.

Năm 2012, Bùi Thị Thoa đã tiến hành khảo sát 516 học sinh trung học phổ thông huyện Đan Phượng (Hà Nội). Kết quả chỉ ra rằng, học sinh có những khó khăn tâm lý với mức độ khác nhau [10]. Nhóm khó khăn tâm lý liên quan đến học tập được các em lựa chọn nhiều hơn cả, xếp thứ hai là nhóm khó khăn tâm lý liên quan đến hướng nghiệp, tiếp đến là những khó khăn tâm lý liên quan đến các mối quan hệ và ít gặp nhất là những khó khăn tâm lý xuất phát từ bản thân. Một nghiên cứu nữa về nhu cầu tham vấn của học sinh trung học phổ thông cũng cho kết quả khá tương đồng: Nghiên cứu của Nguyễn Văn Hồng (2015) sử dụng phương pháp điều tra kết hợp với phỏng vấn học sinh. Kết quả phản ánh nhu cầu tham vấn tâm lý của các em khá cao trong các lĩnh vực định hướng tương lai nghề nghiệp, trong học tập tu dưỡng ở nhà trường. Kết quả nghiên cứu của Lê Quang Sơn và cộng sự (2014) đã chỉ ra rằng, có 71,1% tổng số học sinh trung học phổ thông trong mẫu nghiên cứu đã chọn mức "Rất cần thiết" khi được khảo sát về nhu cầu tham vấn trong học tập; 35,8% muốn tư vấn về bản thân và 29,2% có nhu cầu trợ giúp về mối quan hệ với bạn bè [11].

Phạm Thanh Bình (2015) nghiên cứu ở 965 học sinh từ khối lớp 6 đến khối lớp 9 của các trường trung học cơ sở nội thành và ngoại thành Hà Nội; cùng với 40 giáo viên; 40 cha mẹ học sinh và 12 nhà tham vấn tâm lý học đường đã đánh giá nhu cầu tham vấn tâm lý học đường của học sinh trung học cơ sở ở mức tương đối cao, đặc biệt là ở những học sinh đầu cấp và học sinh có học lực trung bình. Có tương quan thuận về mức độ khó khăn tâm lý và mức độ nhu cầu tham vấn học đường của học sinh. Mức độ khó khăn tâm lý và mức độ nhu cầu tham vấn tâm lý của học sinh trung học cơ sở tham gia khảo sát cao tập trung vào các vấn đề học tập, quan hệ giao tiếp ứng xử với thầy cô giáo và với bạn bè [12]. Nghiên cứu của Hoàng Gia Trang và cộng sự (2018) cũng khảo sát trên học sinh trung học cơ sở phản ánh kết quả: Học sinh trung học cơ sở có nhu cầu được tư vấn tâm lý về nhiều vấn đề khác nhau. Trong đó, nhu cầu được tư vấn hướng nghiệp, tư vấn học tập, tư vấn phòng

ngừa tệ nạn xã hội được nhiều học sinh cho rằng rất cần thiết [13]. Các yếu tố địa bàn sinh sống, giới tính có ảnh hưởng đến nhu cầu tư vấn của học sinh.

Nghiên cứu của Đàm Thị Bảo Hoa và cộng sự (2013) về nhu cầu chăm sóc sức khỏe tâm thần cho học sinh tiểu học và trung học cơ sở tại Thái Nguyên khẳng định, có trên 80% cha mẹ học sinh và trên 90% giáo viên mong muốn nhận được tài liệu và tư vấn chăm sóc sức khỏe tâm thần cho con/học sinh [14]. Nhu cầu về chăm sóc sức khỏe tâm thần học sinh ở mức cao, biểu hiện ở: 1) Tỷ lệ học sinh tiểu học và trung học cơ sở có ít nhất một rối loạn tâm thần và hành vi sau khi khám và phỏng vấn chi tiết là 8,2%; 2) Đa số cha mẹ học sinh và giáo viên mong muốn có các hoạt động chăm sóc sức khỏe tâm thần cho học sinh các tại trường học.

Có thể thấy rằng, nhu cầu tư vấn tâm lý của học sinh ngày càng gia tăng và đa dạng với một loạt các vấn đề phức tạp như: Khó khăn trong học tập, lựa chọn nghề nghiệp, xử lý các mối quan hệ xã hội... Sự phân tích này không chỉ dựa trên kết quả của các cuộc khảo sát học sinh mà còn dựa trên thông tin được thu thập từ nhà trường, phụ huynh của học sinh và các chuyên gia tư vấn tâm lý giáo dục.

2.2.2. Nghiên cứu về năng lực tư vấn tâm lý của giáo viên

Tại Mỹ, Robert A. Gable và cộng sự (1992) cho rằng, tư vấn là một nhiệm vụ quan trọng của giáo viên [15]. Tuy nhiên, các nghiên cứu khác cũng chỉ ra rằng, nhiều giáo viên cảm thấy chưa được chuẩn bị đầy đủ để hỗ trợ học sinh cần tư vấn tâm lý [16], [17] và họ thiếu tự tin khi tham gia vào các vấn đề hỗ trợ sức khỏe tinh thần [18].

Tại Đức, mô hình các năng lực tư vấn của giáo viên được Gerich và cộng sự (2015) phát triển bao gồm bốn thành tố [19], [20]:

- *Nhóm kỹ năng giao tiếp*, bao gồm các kỹ năng tư vấn chung như lắng nghe tích cực, diễn giải, cấu trúc buổi nói chuyện.

- *Nhóm kỹ năng chẩn đoán*, bao gồm các kỹ năng cần thiết để phân tích vấn đề và xác định các nguyên nhân, cụ thể là xác định vấn đề, tìm các nguyên nhân liên quan và tiếp nhận quan điểm.

- *Nhóm kỹ năng giải quyết vấn đề*, bao gồm các kỹ năng cần thiết để tìm và đưa ra các giải pháp phù hợp cho các khó khăn trong học tập như áp dụng chiến lược học tập, định hướng mục tiêu, định hướng giải pháp và nguồn lực, các hành động hợp tác

- *Nhóm kỹ năng ứng phó*, bao gồm các kỹ năng ứng phó với sự phê bình/chỉ trích và xử lý các tình huống

khó khăn. Đây là các kĩ năng quan trọng nhất để giải quyết các khó khăn có thể phát sinh trong quá trình tư vấn.

Theo Ủy ban Giáo dục Đại học của Nigeria (2008), giáo viên cần đáp ứng ba nhóm năng lực, trong đó có năng lực tư vấn tâm lí. Cụ thể như sau [21]:

Một là, các năng lực cốt lõi: Là những năng lực cần thiết để thực hiện bất kì hoạt động nghề nghiệp nào, bao gồm năng lực giao tiếp, năng lực làm việc xã hội (Khả năng của một người đưa ra các quyết định chuyên môn độc lập, hài hoà lợi ích cá nhân với lợi ích của xã hội), năng lực ngôn ngữ (Khả năng giao tiếp bằng lời và bằng văn bản với các ngôn ngữ khác nhau).

Hai là, các năng lực cơ bản: Thể hiện tính đặc thù của nghề dạy học, bao gồm các năng lực sau:

Năng lực tổ chức: Khả năng của giáo viên tổ chức các hoạt động giáo dục cho học sinh.

Năng lực truyền đạt: Khả năng của giáo viên trong việc chuyển giao kiến thức cho học sinh theo cách tạo hứng thú, động lực cho học sinh đối với quá trình học tập.

Tư duy sư phạm: Khả năng phản ứng của giáo viên liên quan đến các hoạt động của giáo viên và các hoạt động theo kế hoạch.

Năng lực nhận thức - sáng tạo: Khả năng của giáo viên trong việc tổ chức hoạt động học tập với sự thấu hiểu học sinh, để hài hòa các mục tiêu giảng dạy với khả năng nhận thức của học sinh.

Năng lực tâm lí: Khả năng của giáo viên trong việc tôn trọng các đặc điểm riêng của từng học sinh trong quá trình giảng dạy.

Năng lực đánh giá: Khả năng của giáo viên trong việc nhìn nhận khách quan về thành tích và quá trình học tập của học sinh, công việc của bản thân giáo viên, công việc của đồng nghiệp, các khía cạnh tích cực và tiêu cực trong toàn bộ hệ thống giáo dục.

Năng lực tư vấn/cố vấn: Năng lực phát triển suốt đời của giáo viên như một chuyên gia (khả năng của một giáo viên trong việc phát triển các kĩ năng, kiến thức và năng lực chuyên môn trong toàn bộ sự nghiệp của mình).

Ba là, các năng lực đặc biệt: Là năng lực của giáo viên về môn học họ đảm nhiệm và năng lực nghiên cứu, nhằm tạo ra phong cách giảng dạy riêng, đem lại thành tích tốt hơn cho học sinh.

Asikhia Olubusayo (2014) nhận định, giáo viên cần có các năng lực tâm lí để đảm bảo quá trình dạy học diễn ra hiệu quả [21]: 1) Hiểu và vận dụng các lí thuyết tâm lí học về học tập và các quan điểm khác

nhau của việc dạy học. 2) Hiểu tính cách của học sinh. 3) Hiểu những đặc điểm tâm lí khác biệt của cá nhân học sinh. 4) Hiểu và có các chiến lược giáo dục phù hợp đối với các nhóm học sinh khác nhau. 5) Có kiến thức về những khó khăn trong học tập của học sinh. 6) Nâng cao động lực học tập của người học. 7) Đánh giá đúng nhu cầu và sở thích của học sinh và sử dụng chúng như một nguồn động lực cho việc học tập. 8) Đáp ứng các nhiệm vụ phát triển của học sinh thông qua quá trình dạy và học. 9) Tư vấn cho học sinh nhằm quản lí các yếu tố gây căng thẳng cho các em. 10) Có phương pháp tác động nhằm thay đổi học sinh về nhận thức, tình cảm và hành vi.

Tóm lại, giáo viên cần phát triển năng lực tư vấn cùng với những năng lực giáo dục và dạy học khác để hoàn thành nhiệm vụ của người giáo viên. Nhóm tác giả Nguyễn Thị Liên, Phan Trọng Ngọ, Nguyễn Thu Trang, Trần Thị Tuyết Mai (2019) đã tiến hành nghiên cứu trên 207 giáo viên (Bao gồm giáo viên chủ nhiệm, giáo viên các bộ môn, Bí thư Đoàn trường, Tổng phụ trách Đội) và cán bộ quản lí giáo dục của một số trường trung học cơ sở tại Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh và đi đến kết luận: Năng lực tư vấn tâm lí của giáo viên trung học cơ sở chỉ ở mức trung bình, trong đó năng lực xây dựng và tổ chức hoạt động phòng ngừa khó khăn tâm lí ở học sinh xếp thứ bậc thấp nhất trong nhóm các thành tố của năng lực tư vấn tâm lí của giáo viên trung học cơ sở, “Thiết kế biểu mẫu hồ sơ tâm lí học sinh rõ ràng, khoa học” và “Thu thập và lưu thông tin học sinh một cách an toàn bí mật” được đánh giá rất thấp, chỉ ở mức dưới trung bình [22]. Đánh giá các yếu tố ảnh hưởng đến việc phát triển năng lực tư vấn tâm lí của giáo viên trung học cơ sở, đa số giáo viên và cán bộ quản lí có xu hướng đánh giá cao mức độ ảnh hưởng của yếu tố chủ quan hơn là các yếu tố khách quan.

Năng lực tư vấn tâm lí của giáo viên chủ nhiệm cấp Trung học cơ sở được nhận định ở mức trung bình khá theo nghiên cứu của Hoàng Gia Trang và cộng sự (2018) [13]. Đa số giáo viên chủ nhiệm tham gia khảo sát đã từng tư vấn, giải quyết khó khăn tâm lí của học sinh. Tuy nhiên, hầu hết số giáo viên này chưa được tập huấn, bồi dưỡng về tư vấn tâm lí nên hiệu quả tư vấn cho học sinh chưa đạt được như mong đợi. Qua tự đánh giá của giáo viên chủ nhiệm và đánh giá của học sinh cho thấy, đa số giáo viên chủ nhiệm hiểu được về năng lực tư vấn tâm lí và nhiệt tình, tích cực giải quyết các khó khăn của học sinh. Tuy nhiên, họ thiếu các kĩ năng tư vấn cơ bản. Để phát triển năng lực tư vấn tâm lí cho đội ngũ này,

cần có sự phối hợp đồng bộ nhiều biện pháp khác nhau, trong đó cần tập trung vào việc tiếp tục nâng cao nhận thức và bồi dưỡng kỹ năng tư vấn cho giáo viên chủ nhiệm, đồng thời phối hợp chặt chẽ với các lực lượng tham gia vào công tác tư vấn cho học sinh.

Kết quả nghiên cứu trên 441 giáo viên phổ thông ở 5 tỉnh của Việt Nam được thực hiện bởi Bùi Thị Thu Huyền, Hoàng Anh Phước (2019) cho thấy, giáo viên hiện đang hạn chế về kiến thức cũng như kỹ năng tư vấn tâm lý học đường [23]. Do đó, giáo viên có nhu cầu được bồi dưỡng nâng cao hiểu biết và phát triển kỹ năng tư vấn của giáo viên phổ thông là rất lớn.

2.2.3. Nghiên cứu về năng lực tư vấn tâm lý của sinh viên Sư phạm

Ở Úc, nghiên cứu của Taylor và cộng sự (2008) đã chỉ ra thách thức đáng kể đối với sinh viên Sư phạm trong việc phát triển năng lực nhận thức về hỗ trợ sức khỏe tâm lý cho học sinh [24]. Một nghiên cứu khác của Kay - Lambkin và cộng sự (2007) cho rằng, sự quan tâm không cụ thể đến sức khỏe tâm thần của học sinh trong các tiêu chuẩn giảng dạy của các hội đồng đăng ký thuộc tiểu bang đã góp phần vào xu hướng thay đổi trong đào tạo giáo viên ở Úc về vấn đề này [26]. Trên thực tế, những trẻ em cần sự giúp đỡ chắc chắn đã được hỗ trợ bởi các giáo viên cá nhân với vai trò là chuyên gia chăm sóc, hỗ trợ cho những học sinh gặp khó khăn trong học tập và các mối quan hệ. Tuy nhiên, vấn đề này ít được ưu tiên trong chương trình dành cho sinh viên Sư phạm tiểu học.

Ở Singapore, Ai-Girl Tan (2006) đã khảo sát quan điểm của sinh viên sư phạm về sự quan trọng của kiến thức và kỹ năng tâm lý học [26]. Sinh viên Sư phạm tham gia trong nghiên cứu này đánh giá các Item mô tả kỹ năng tâm lý học cao hơn so với các Item mô tả kiến thức. Phân tích nhận thức của sinh viên Sư phạm về tầm quan trọng của các loại kiến thức và kỹ năng tâm lý học trường học cho thấy tác giả đề cập đến một số biểu hiện liên quan đến tư vấn tâm lý cho học sinh như: Tư vấn cho học sinh có vấn đề nghiêm trọng như gặp vấn đề với chất gây nghiện, ma túy (thứ hạng 16/67); Trợ giúp học sinh vượt qua các vấn đề ít nghiêm trọng như: Lo âu... (thứ hạng 29/67); Ngăn ngừa và kiểm soát các hành vi gây hấn (thứ hạng 32/67); Giới thiệu học sinh đến một nhà tâm lý học hoặc nhà tư vấn chuyên nghiệp để được trợ giúp thêm (thứ hạng 43/67); Hướng dẫn học sinh các vấn đề về nghề nghiệp (thứ hạng 50/67).

Sau quá trình khảo sát, chúng tôi thấy rằng, cho đến nay chưa có công trình nào trong nước được công

bố về việc nghiên cứu năng lực tư vấn tâm lý của sinh viên Sư phạm. Tuy nhiên, nhiều tài liệu và công trình nghiên cứu về chuẩn đầu ra và các tiêu chí đánh giá sinh viên sư phạm đã đề cập đến năng lực tư vấn tâm lý như một trong những tiêu chí đánh giá và yêu cầu về năng lực mà sinh viên ngành Sư phạm cần đạt được. Cụ thể là, khung chuẩn đầu ra cho các chương trình đào tạo cử nhân sư phạm được xây dựng bởi nhóm tác giả Nguyễn Công Khanh và cộng sự (2020) theo cách tiếp cận năng lực, phẩm chất, gồm 5 tiêu chuẩn: Phẩm chất; Năng lực chung; Năng lực sư phạm; Năng lực khoa học chuyên ngành; Năng lực tự học, nghiên cứu và phát triển nghề nghiệp suốt đời. Trong đó, đề cập đến năng lực định hướng sự phát triển người học và xây dựng môi trường giáo dục gồm các tiêu chí: Tìm hiểu đối tượng giáo dục; Hỗ trợ học sinh phát triển cá nhân; Tư vấn, tham vấn giáo dục; Xây dựng môi trường giáo dục công bằng, dân chủ [27]. Trước đó, năm 2018, tác giả Nguyễn Thị Kim Dung đã đề xuất khung năng lực nghề cần thiết để đánh giá sinh viên tốt nghiệp Đại học Sư phạm, trong đó có sự xuất hiện của năng lực tư vấn và tham vấn thuộc năng lực giáo dục trong nhóm các năng lực nghiệp vụ sư phạm [28]. Như vậy, để sinh viên Sư phạm đáp ứng yêu cầu của chuẩn đầu ra và yêu cầu chuẩn nghề nghiệp giáo viên, vấn đề phát triển năng lực tư vấn tâm lý học sinh cho sinh viên Sư phạm cần được đề cao và quan tâm.

2.2.4. Nhận xét chung và định hướng nghiên cứu

Từ việc tổng quan các công trình nghiên cứu của các tác giả trong và ngoài nước về vấn đề tư vấn tâm lý và phát triển năng lực tư vấn tâm lý cho sinh viên Sư phạm, có thể rút ra một số nhận xét như sau:

Các công trình nghiên cứu trên đều khẳng định nhu cầu được tư vấn tâm lý của học sinh phổ thông là nhu cầu có thực và cấp bách nhưng thực trạng và hiệu quả tư vấn tâm lý cho các em thì chưa đạt được hiệu quả như mong đợi. Bên cạnh đó, các công trình này cũng đã xây dựng được hệ thống các khái niệm, mục tiêu, nội dung tư vấn tâm lý cũng như những năng lực cần đạt của người làm tư vấn tâm lý trong nhà trường. Đây chính là những thành tựu về cơ sở lý luận và thực tiễn giúp cho công tác tư vấn tâm lý trong nhà trường phổ thông được thực hiện một cách khoa học và hiệu quả.

Có nhiều công trình nghiên cứu về tư vấn tâm lý và năng lực tư vấn tâm lý của giáo viên của các tác giả trong và ngoài nước. Các tác giả không những đã khái quát lại những lý thuyết về tư vấn tâm lý, kỹ thuật tư vấn tâm lý và phát triển năng lực tư vấn tâm

lí mà còn chỉ ra vai trò, nhu cầu và thực trạng tư vấn tâm lí, tham vấn tâm lí, quy trình tư vấn, tham vấn tâm lí cho các đối tượng khác nhau.

Năng lực tư vấn tâm lí của sinh viên ngành Sư phạm là khoảng trống chưa được sự quan tâm và nghiên cứu của nhiều tác giả. Từ những tổng quan nghiên cứu về tư vấn học đường, năng lực tư vấn tâm lí trong và ngoài nước, có thể định hướng xây dựng cơ sở lí luận về năng lực tư vấn tâm lí của sinh viên Sư phạm, có thể tập trung vào: 1) Xác định các khái niệm cơ bản về năng lực tư vấn tâm lí của sinh viên Sư phạm; 2) Xác định các thành tố cơ bản của năng lực tư vấn tâm lí sinh viên Sư phạm; 3) Xác định các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển năng lực tư vấn tâm lí sinh viên Sư phạm.

3. Kết luận

Qua tổng quan nghiên cứu trong và ngoài nước về vấn đề này, có thể khẳng định rằng, nhu cầu tư

vấn tâm lí của học sinh hiện nay rất cao. Các em gặp nhiều khó khăn tâm lí trong các lĩnh vực đa dạng như học tập, hướng nghiệp và các mối quan hệ với bạn bè, gia đình, thầy cô giáo. Tư vấn tâm lí học đường trở thành một vấn đề cần được quan tâm và năng lực tư vấn tâm lí của giáo viên đóng vai trò quan trọng trong hoạt động nghề nghiệp của họ. Đồng thời, năng lực này cũng là một tiêu chí đánh giá sinh viên sư phạm và là một phần trong khung chuẩn đầu ra của các chương trình đào tạo giáo viên. Từ những tổng quan nghiên cứu về tư vấn học đường và năng lực tư vấn tâm lí của sinh viên Sư phạm, có thể định hướng xây dựng cơ sở lí luận về năng lực tư vấn tâm lí cho sinh viên Sư phạm, qua đó xác định thực trạng năng lực tư vấn tâm lí và đề xuất các giải pháp để phát triển năng lực này, phù hợp với điều kiện thực tiễn, góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục phổ thông.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2017), *Thông tư số 31/2017/TT-BGDĐT Hướng dẫn thực hiện công tác tư vấn tâm lí cho học sinh trong trường phổ thông*.
- [2] Phạm Thanh Bình, (2014), *Nhu cầu tham vấn tâm lí học đường của học sinh trung học cơ sở*, Luận án Tiến sĩ Tâm lí học, Trường Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [3] Nguyễn Văn Hồng, (2015), *Nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh trung học phổ thông huyện Kim Bôi, tỉnh Hòa Bình*, Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Sư phạm, Hà Nội, số 8B/2015 VN, p.145 – 150.
- [4] Phạm Văn Tư, (2010), *Nhu cầu được tham vấn của học sinh trung học phổ thông*, Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Sư phạm, Hà Nội, Vol. 55, No. 5, tr.95-104.
- [5] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2023), *Thông tư số 20/2023/TT - BGDĐT Hướng dẫn về vị trí việc làm, cơ cấu viên chức theo chức danh nghề nghiệp và định mức số lượng người làm việc trong các cơ sở giáo dục phổ thông và các trường chuyên biệt công lập*.
- [6] Megan Barrell, (2009), *The Counseling Needs of Middle School Students*, The College at Brockport.
- [7] Sahaya Saila, T, (2013), *Psychological Counseling needs and Academic achievement of students at the Secondary level*, International Journal of Learning & Development, ISSN 2164-4063, Vol. 3, No. 3
- [8] Shaterloo A., Mohammadyari G, (2011), *Students counselling and academic achievement*, Procedia - Social and Behavioral Sciences 30, 625 -628.
- [9] Trần Văn Công - Nguyễn Thị Hoài Phương - Trần Thành Nam, (2019), *Thực trạng khó khăn tâm lí của học sinh và nhu cầu sử dụng ứng dụng tư vấn tâm lí trong trường học*, Tạp chí Khoa học Công nghệ Việt Nam, số 10, tr.1-6.
- [10] Bùi Thị Thoa, (2012), *Nhu cầu được trợ giúp tâm lí của học sinh trong một số trường trung học phổ thông huyện Đan Phượng - Hà Nội*, Luận văn Thạc sĩ ngành Tâm lí học lâm sàng trẻ em và vị thành niên, Trường Đại học Giáo dục, Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [11] Lê Quang Sơn - Hồ Thanh Thủy, (2014), *Đặc điểm nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh trung học phổ thông*, Kỷ yếu Hội thảo tư vấn tâm lí học đường lần thứ IV, tr.453-459.
- [12] Phạm Thanh Bình, (2015), *Nhu cầu tham vấn tâm lí học đường của học sinh trung học cơ sở trong học tập*, Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, số 8B.
- [13] Hoàng Gia Trang, (2018), *Phát triển năng lực tư vấn tâm lí cho giáo viên chủ nhiệm ở trường trung học cơ sở*, Đề tài Khoa học và Công nghệ cấp Bộ, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam.
- [14] Đàm Thị Bảo Hoa - Nguyễn Văn Tư - Trần Tuấn, (2013), *Nghiên cứu nhu cầu chăm sóc sức khỏe tâm thần cho học sinh thành phố Thái Nguyên*, Tạp chí Y học Thực hành, 876, tr.8-11.
- [15] Gable, R. A., Hendrickson, J. M., Young, C. C., & Shokoohi-Yekta, M, (1992), *Preservice preparation and classroom practices of teachers of students with emotional/behavioral disorders*, Behavioral Disorders

- [16] Cramer & Paris, (2001), *Supporting children's mental health in schools: teacher views*, Teachers and Teaching, 17(4), 479-496. <https://doi.org/10.1080/13540602.2011.580525>.
- [17] Koller, J. R., & Svoboda, S. K., (2002), *The application of a strengths-based mental health approach in schools*. *Childhood Education*, 78(5), 291-294.
- [18] Walter, H. J., Gouze, K., & Lim, K. G., (2006), *Teachers' beliefs about mental health needs in inner city elementary schools*. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 45(1), 61-68.
- [19] Gerich M., Schmitz B., (2016), *Using Simulated Parent-Teacher Talks to Assess and Improve Prospective Teachers' Counseling Competence*, *Journal of Education and Learning*; Vol. 5, No. 2, pp.285-301.
- [20] Gerich M., Trittel M., Schmitz B., (2016), *Improving Prospective Teachers' Counseling Competence in Parent-Teacher Talks: Effects of Training and Feedback*, *Journal of Educational and Psychological Consultation*, DOI: 10.1080/10474412.2016.1220862.
- [21] Olubusayo A., (2014), *Teachers' psychological strategies and competencies in enhancing the quality of teaching-learning in secondary schools*, *Global Science Research Journals*, Vol. 2 (2), pp. 150-154.
- [22] Nguyễn Thị Liên - Phan Trọng Ngọc - Nguyễn Thu Trang - Trần Thị Tuyết Mai, (2019), *Phát triển năng lực tư vấn tâm lý của giáo viên trung học cơ sở*, mã số SPHN19-01 VNCSP, Trường Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [23] Bùi Thu Huyền - Hoàng Anh Phước, (2019), *Nhu cầu bồi dưỡng năng lực tư vấn tâm lý của giáo viên phổ thông hiện nay*, Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Sư phạm, Hà Nội, Vol. 64, Issue 9, pp.13-24.
- [24] R.D. Taylor, E. Oberle, J.A. Durlak, R.P. Weissberg, (2017), *Promoting positive youth development through school-based social and emotional learning interventions: A meta-analysis of follow-up effects*, *Child Development*, 88 (4), pp.1156-1171.
- [25] Kay-Lambkin (June 2007), *Mental Health Promotion and Early Intervention in Early Childhood and Primary School Settings: A Review*, *Journal of Student Wellbeing*, Vol. 1(1), p.31-56.
- [26] Tan A.G, (2006), *Psychology in Teacher Education: A Perspective from Singapore's Pre-Service Teachers*, *Asia Pacific Education Review* 2006, Vol. 7, No. 1, p.1-10.
- [27] Nguyễn Công Khanh và cộng sự, (2020), *Phát triển khung chuẩn đầu ra cho các chương trình đào tạo cử nhân sư phạm ở một số trường Đại học Sư phạm*, *Educational Sciences*, Volume 65, Issue 9, pp.164-179.
- [28] Nguyễn Thị Kim Dung, (2018), *Khung năng lực đánh giá sinh viên tốt nghiệp Đại học Sư phạm*, Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Sư phạm, Hà Nội, No.2A, tr.32-39, ISSN.2354-1075.